

Hva er PIRLS, PISA og nasjonale prøver?

PIRLS-studien

PIRLS er en internasjonal studie som måler elevers leseferdigheter på fjerde trinn i de landene som deltar. PIRLS står for Progress in International Reading Literacy Study. Studien gjennomføres i regi av IEA, International Association for the Evaluation of Educational Achievement i samarbeid med deltakerlandenes forskningsmiljøer. For å kunne studere utvikling av elevenes leseferdigheter over tid gjennomføres undersøkelsen hvert femte år.

I PIRLS måles elevers leseinnsats og leseferdigheter. Prøvene inneholder både litterære tekster og faktatekster. I PIRLS vektlegges forståelsesaspektet i lesing og elevenes holdninger til lesing. Prøvene i PIRLS tar utgangspunkt i deltakerlandenes læreplaner, og er utviklet ut fra et kompromiss mellom landene. Oppgavene skal innholdet stoff elevene har hatt på skolen.

Resultatene fra PIRLS baserer seg på et representativt utvalg på skole og klasse/gruppe nivå. PIRLS-studien har som siktemål å måle effekter av 4 års skolegang, og er derfor trinnbasert og ikke aldersbasert. Siden landene praktiserer ulik alder for skolestart, så vil derfor elevens alder variere i undersøkelsen. Siden norske lever har obligatorisk skolestart for seksåringer er de norske elevene blant de yngste elevene i utvalget. Norge deltar av den grunn også med et ekstra utvalg fra femte trinn i PIRLS 2006, men det er bare fjerde trinn som inngår i de internasjonale analysene.

PIRLS samler også inn informasjon gjennom fire spørreskjemaer rettet til elever, foreldre, lærere og rektorer. Elevene får her spørsmål om interesser, leseaktivitet, undervisning og trivsel på skolen mm. Foreldre/foresatte får spørsmål om egen lesing, leseaktivitet i hjemmet før eleven begynte på skolen og spørsmål knyttet til elevenes sosiale og språklige bakgrunn. Lærerne besvarer et spørreskjema om deres formelle utdanning, egen lesing, organisering av undervisninga, bruk av forskjellig materiell m.m. Skolene v/ rektor får spørsmål om rektors rolle og økonomiske og pedagogiske ressurser på skolen.

PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study)

Innhold

- Måle leseferdigheter hos elever på fjerde trinn
 - o Gjennomføres hvert femte år.
 - o Norge har deltatt i 2001 og 2006

Metode

- 1,5 timers faglig lesetest
- Spørreskjema til elevene om interesser, leseaktivitet, undervisning og trivsel på skolen mm.
- Spørreskjema til foreldre/foresatte om egen lesing, leseaktivitet i hjemmet før eleven begynte på skolen og spørsmål knyttet til elevenes sosiale og språklige bakgrunn
- Spørreskjema til lærerne om deres formelle utdanning, egen lesing, organisering av undervisninga, bruk av forskjellig materiell m.m
- Spørreskjema til rektor om rektors rolle og økonomiske og pedagogiske ressurser på skolen.

Organisering

- Undersøkelsen gjennomføres i regi av IEA (International Association for the Evaluation of Educational Achievement). Boston College har ansvar for den internasjonale gjennomføringen og koordineringen av undersøkelsen. Hvert deltakerland oppnevner en National Project Manager som gjennomfører undersøkelsen.
- Den norske PIRLS-undersøkelsen er finansiert av Utdanningsdirektoratet, og en forskergruppe ved Lesesenteret i Stavanger har ansvaret for gjennomføringen.

PISA-studien

Programme for International Student Assessment (PISA) er en internasjonal undersøkelse av skolesystemene i ulike land, i regi av Organisation for Economic and Co-operation and Development (OECD). Undersøkelsen kartlegger 15-åringers kompetanse i lesing, matematikk og naturfag. For å kunne studere utvikling over tid gjennomføres undersøkelsen hvert tredje år, og hvert år er alle de tre fagområdene dekket. I PISA 2006 er hovedfokuset på naturfag.

Sentrale forskningsspørsmål i undersøkelsen er: I hvilken grad har elever som har fullført obligatorisk skolegang tilegnet seg kompetanse som blir vurdert som viktig for aktiv deltakelse i samfunnet? Hvilke faktorer fremmer god læring? Hvor mye avhenger elevenes prestasjoner av deres hjemmebakgrunn og av skolens ressurser? Metodisk består undersøkelsen av en to timers faglig prøve til elevene med oppgaver fra alle tre fagområdene. I tillegg er det et spørreskjema til elevene på omtrent 30-40 minutter med spørsmål om blant annet familiebakgrunn, holdninger og læringsmiljø på skolen. Det er også et spørreskjema til skolens ledere.

PISA-undersøkelsen tar ikke direkte utgangspunkt i landenes læreplaner. I utviklingen av oppgaver er det lagt vekt på kompetanse som man antar blir viktig for unge mennesker i arbeidslivet og samfunnet mer generelt.

Lesekompetanse i PISA forutsetter at leseren både forstår innholdet og er i stand til å bruke skrevne tekster som redskap for egen læring og utvikling. Elevene må hente ut informasjon, forstå hva teksten i hovedsak dreier seg om, tolke eller trekke slutninger, reflektere over eller vurdere innholdet.

I matematikk legges det vekt på elevenes evne til å tolke informasjon og trekke slutninger på bakgrunn av den matematiske kompetansen de har.

Naturfagkompetanse vil si at man legger vekt på hvordan naturfaglig kunnskap brukes i praksis og i møte med informasjon i for eksempel aviser og tidsskrifter. Oppgavene krever både at elevene har naturfaglig kunnskaper og at de kan resonnerer ut fra situasjoner beskrevet i teksten.

OECD PISA (Programme for International Student Assessment)

En internasjonal komparativ studie i regi av OECD.

Innhold

- Måle 15-åringers kompetanse innen lesing, matematikk og naturfag
- PISA hvert tredje år med ulike fokusfag
 - o PISA 2000 – lesing (reading literacy)
 - o PISA 2003 – matematikk (mathematics literacy)
 - o PISA 2006 – naturfag (scientific literacy)
 - o Hvert fagområde er dekket hver gang for å kunne se utvikling over tid

Metode

- To timers faglig test til elevene med oppgaver fra alle fagområdene
- Spørreskjema til elevene, omtrent 30 minutter (spørsmål om blant annet familiebakgrunn, holdninger, læringsstrategier, læringsmiljø på skolen)
- Spørreskjema til skolens ledere

Organisering

- Et utvalg med representanter fra hvert deltakerland (PISA Governing Board) legger premisser for de politiske prioriteringene og standarden for undersøkelsen
- Den norske PISA-undersøkelsen er finansiert av Utdanningsdirektoratet, og en forskergruppe ved Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling (ILS) ved Universitetet i Oslo har ansvaret for gjennomføringen.

Nasjonale prøver

Det gjennomføres nasjonale prøver i lesing, regning og lesing på engelsk for alle elever på femte og åttende trinn (hele populasjonen). Prøvene i lesing på norsk og i regning kartlegger i hvilken grad elevenes ferdigheter er i samsvar med læreplanenes mål for de grunnleggende ferdighetene lesing på norsk og regning, slik de er integrert i kompetansemål i læreplanene for fag i Kunnskapsløftet (LK06) etter fjerde og syvende trinn. Lesing på engelsk er ikke en del av de grunnleggende ferdighetene som er integrert i kompetansemål i læreplanene i alle fag i LK06. Derfor skiller prøvene i lesing på engelsk seg fra de andre nasjonale prøvene ved at den tar utgangspunkt i kompetansemål på fjerde og syvende trinn i ett fag – engelsk.

De nasjonale prøvene består av både flervalgsoppgaver og åpne oppgavetyper, men det er en hovedvekt på flervalgsoppgaver. Prøvene i regning skal ta utgangspunkt i hvordan elevene kan anvende regning i ulike faglige og dagligdagse sammenhenger. Tekstene som inngår i leseprøvene skal baseres på det tekstmangfoldet som elevenes lesing vanligvis utfoldes i. Nasjonal prøve i lesing på engelsk er en elektronisk prøve.

Prøvene skal avholdes i høstsemesteret på femte og åttende trinn, for at skolene skal kunne bruke informasjonen fra prøvene i arbeidet med å utvikle opplæringen. Bildet som gis av elevenes ferdigheter gjennom de nasjonale prøvene vil være pålitelig, men ikke uttømmende. Prøvene er ikke diagnostiske, og vil derfor ikke gi detaljert informasjon om enkeltindividet. I tilfeller der prøvene gir en indikasjon om at det er nødvendig med ytterligere kartlegging, vil det være naturlig å benytte passende kartleggingsmaterieell som kan gi mer detaljert informasjon for oppfølging og tilpasning på individ-, gruppe- eller skolenivå.

Hva er nasjonale prøver?

Innhold

- Obligatoriske prøver i lesing, regning og lesing på engelsk for alle elever på femte og åttende trinn (full skala)
 - o Gjennomføres hvert år på høsten
 - o Tidligere prøver i 2004 og 2005

Metode

- Prøvetiden er 90 minutter på femte trinn og 120 minutter på åttende trinn.
- Både flervalgsoppgaver og åpne oppgavetyper, men det er en hovedvekt på flervalgsoppgaver.
- Prøvene i regning skal ta utgangspunkt i hvordan elevene kan anvende regning i ulike faglige og dagligdagse sammenhenger.
- Tekstene som inngår i leseprøvene skal baseres på det tekstmangfoldet som elevenes lesing vanligvis utfoldes i.
- Nasjonal prøve i lesing på engelsk er en elektronisk prøve.
- Resultatene fra prøvene blir presentert som prosentfordeling på en skala med fem nivåer for 8. trinn og tre nivåer for 5. trinn. Til hvert nivå på skalaen følger en kort tekst som beskriver ferdighetene til en typisk elev på nivået.
 - Skalaene for prøvene er utarbeidet på bakgrunn av analyser av resultatene fra et representativt utvalg av resultater. Prøvene i 2007 legger grunnlag for en standardisering av nivået i de ulike fag og trinn.
 - Det er utarbeidet skriftlig veiledningsmaterieell for skolene for å støtte arbeidet med oppfølgingen av prøvene

Organisering

- Utdanningsdirektoratet er ansvarlig for gjennomføring av prøvene
- Lesing på norsk 5. trinn utarbeides av Universitetet i Stavanger v/ Nasjonalt lesesenter
- Lesing på norsk 8. trinn utarbeides av Universitetet i Oslo v/ Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling
- Regning på begge trinn utarbeides av NTNU v/ Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen
- Lesing på engelsk på begge trinn utarbeides av Universitetet i Bergen.

Undersøkelsenes formål og utforming

De internasjonale undersøkelsene PISA og PIRLS undersøker et representativt utvalg av elevene. Dette er trendstudier som er konstruert for å kunne måle endring i elevers kompetanse over tid, og for å kunne sammenligne norske elevers kompetanse og det norske utdanningssystemet med andre land. Det gjelder samme kriterier for utvalg av elever i alle land som deltar i studiene. Begge studiene er organisert slik at det er utviklet en rekke ulike oppgavehefter som samlet gir en svært omfattende og bred studie av elevenes kompetanse. Den enkelte elev svarer bare på ett oppgavehefte. Studien gir ikke tilbakemelding på individ- eller skolenivå.

I de nasjonale prøvene deltar alle elever på femte og åttende trinn. I lesing og regning får alle elever på et trinn samme prøve, mens det i engelsk er utviklet tre ulike tester med samme vanskelighetsgrad. Disse prøvene er laget for at både skoler og enkeltelever skal kunne få en tilbakemelding på eget ferdighetsnivå, i tillegg til at de gir grunnlag for vurderinger på aggregerte nivåer.

I og med at PIRLS omfatter elever på fjerde trinn, de nasjonale prøvene elever på femte og åttende trinn, og PISA 15-åringer, vil det være aldersforskjeller og ulike krav til ferdigheter i forhold til modning og forventninger om hva elevene bør mestre.

Utvalgene i PISA og PIRLS er trukket på noe forskjellig måte. I PIRLS er dataene samlet inn på gruppe/klassenivå, i PISA undersøkes enkelte elever (15-åringer) ved utvalgte skoler, uavhengig av den gruppe/klasse de går i. Det betyr at PIRLS kan si noe om forskjeller i elevenes kompetanse mellom klasser og skoler, mens PISA bare kan si noe om forskjeller i kompetanse mellom skoler.

De nasjonale prøvene er trinnbaserte – ikke aldersbaserte – og utvalget av ferdigheter som testes er basert på læreplanens beskrivelse av grunnleggende ferdigheter i lesing og regning.

Antall deltakerland i PISA har økt fra 32 land i PISA 2000 til 57 land i PISA 2006 (hvorav 30 er OECD-medlemmer). Det skyldes at mange land utenom OECD har kommet til. Alle internasjonale gjennomsnitt beregnes derimot bare ut på bakgrunn av resultatene i OECD-landene. Antallet deltakerland og stater har økt i PIRLS fra 35 i 2001 til 45 i 2006. I PIRLS er gjennomsnittet satt til 500 skår. Det er en del forskjeller i hvilke land som deltar i de to undersøkelsene.